

2025-03-17 Nr. NV-464

VYRIAUSYBĖS IŠVADA TAP-25-66(2) TAIS 24-14201(4)	DĖL ĮTARIAMŲJŲ, KALTINAMŲJŲ IR NUTEISTŲJŲ UŽ SEKSUALINIO POBŪDŽIO VEIKAS, PADARYTAS PRIEŠ VAIKUS, KONTROLĖS IR PREVENCIJOS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2784(6) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮTARIAMŲJŲ, KALTINAMŲJŲ IR NUTEISTŲJŲ REGISTRO ĮSTATYMO NR. XI-1053 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3058(2)		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2024-09-13	Vidaus reikalų ministerija	Pasirenkama ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta Norėdami įvesti duatą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.	Pasirenkama ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ LRV posėdis ☐ Grąžinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Seimo valdyba 2024 m. rugpjūčio 1 d. kreipėsi į Vyriausybę išvados dėl Seimo narių (R. Šalaševičiūtės, A. Norkienės, A. Kubilienės, D. Gaižausko ir kt.) pateiktų įstatymų projektų – Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų už seksualinio pobūdžio veikas, padarytas prieš vaikus, kontrolės ir prevencijos įstatymo projekto Nr. XIVP-2784(6) ir Lietuvos Respublikos įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registro įstatymo Nr. XI-1053 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3058(2) (toliau – Įstatymų projektai), kuriais, siekiant užkardyti nusikalstamas veikas seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, padarytas prieš vaikus, nusikalstamas veikas dėl vaiko išnaudojimo pornografijai, pelnymosi iš nepilnamečio asmens prostitucijos, nepilnamečio asmens įtraukimo į prostituciją, vaiko pirkimo arba pardavimo (toliau – nusikalstamos veikos), siūlomos šios kontrolės ir prevencijos priemonės:

- Sukurti Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų už nusikalstamas veikas seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, padarytas prieš vaikus registrą (toliau – Registro IS), sudaromą iš „riboto naudojimo duomenų bazės“ (įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų už nusikalstamas veikas duomenų, kurie teikiami teismams, teisėsaugos institucijoms ir kitoms institucijoms, kai tai numato įstatymas) ir „viešosios duomenų bazės“ (nuteistųjų už nusikalstamas veikas duomenų, kurie skelbiami interneto svetainėje peržiūrai visuomenei);
- Sudaryti Seksualinių nusikalstamų veikų rizikos žemėlapi, kuris apibrėžiamas kaip interaktyvus nusikalstamų veikų įvykdymo vietų Lietuvos Respublikoje žemėlapis, kuris būtų skelbiamas Policijos departamento interneto svetainėje;
- Patikslinti prevencines ir pagalbos priemones, skirtas vaikui, patyrusiam ar galinčiam patirti seksualinį smurtą – pavesti švietimo, mokslo ir sporto ministrui nustatyti seksualinį smurtą patyrusio mokinio atpažinimo būdus ir mokinio nukreipimo tolimesnei pagalbai metodus, papildant prevencinių programų kriterijus ir atitiktis jiems vertinimo tvarką, kurią šiam ministrui pavesta nustatyti pagal Švietimo įstatymą; švietimo įstaigoms, atpažinus mokinio galimai patirtą seksualinį smurtą, pavesti užtikrinti medicininės ir psichologinės pagalbos mokiniui suteikimą.

Siūlomas įstatymų įsigaliojimas 2025 m. liepos 1 d.

Aiškinamajame rašte nurodytas papildomų lėšų iš valstybės biudžeto poreikis Registro IS įdiegti 705 tūkst. eurų ir apie 226 tūkst. eurų kasmet jai palaikyti.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Nutarimo projektu siūloma pritarti Įstatymų projektų tikslui, tačiau nepritarti Įstatymų projektais siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms dėl šių priežasčių:

- Registro IS būtų kuriama pertvarkant (išskaidant) Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registrą (toliau – ĮKNR), kuriame yra kaupiami duomenys apie visas nusikalstamas veikas (įskaitant ir nusikalstamas veikas seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, padarytas prieš vaikus) bei jas padariusius asmenis. **Įstatymų projektuose siūlomas nustatyti teisinis reguliavimas, kuriuo numatoma kurti naują Registro IS, o ne pasinaudoti šiuo metu veikiančio ĮKNR funkcionalumu, neatitinka teisėkūros tikslingumo ir efektyvumo principų bei Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo** (nes duomenys, kuriuos ketinama tvarkyti Registro IS, jau yra tvarkomi ĮKNR; siūloma identiškus duomenis išskaidyti; duomenys į Registro IS būtų teikiami iš ĮKNR, kas neatitiktų minėto įstatymo nuostatų, draudžiančių valstybės biudžeto lėšomis pakartotinai kurti informacinių technologijų priemones, analogiškas jau sukurtoms). **ĮKNR duomenų išskaidymas sumažintų ĮKNR veiklos veiksmingumą ir sudarytų informacijos spragas keičiantis informacija nacionaliniu ir ES lygmeniu** (ĮKNR duomenimis keičiamasi per Europos nuosprendžių registrų informacinę sistemą ECRIS; šiuo metu kuriama centralizuota informacijos apie valstybių narių priimtus trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės apkaltinamuosius nuosprendžius sistema ECRIS-TCN, kuriai turės būti teikiami ĮKNR duomenys, nepaisant to, už kokias nusikalstamas veikas asmuo nuteistas; ECRIS-TCN turėtų būti viena iš sąveikaujančių ES didelio masto informacinių sistemų policijos ir teismo bendradarbiavimo, prieglobsčio ir migracijos srityje, kuri padėtų ES užtikrinti aukšto lygio saugumą, todėl būtina užtikrinti teisingos informacijos šioje sistemoje buvimą ir jos nuolatinį atnaujinimą bei pašalinimą), **sutrikdytų duomenų teikimą užsienio valstybių kompetentingoms institucijoms**, įgyvendinant 2007 m. spalio 25 d. Europos Tarybos konvenciją dėl vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos prieš juos nurodytus nusikaltimus (ĮKNR tvarkomi fizinių asmenų, nuteistų už šioje konvencijoje nurodytus nusikaltimus, genetinio profilio (DNR) analizių duomenys);
- **Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos skelbiama oficialioji statistika atvaizduojama Nusikalstamų veikų registro duomenų žemėlapyje**, kuriame jau šiuo metu galima matyti seksualinių nusikaltimų padarymo vietas atitinkamais laikotarpiais pagal atitinkamus Baudžiamojo kodekso straipsnius. Todėl Seksualinių nusikalstamų veikų rizikos žemėlapiu kūrimas netikslingas. Be to, **siūlomo Seksualinių nusikalstamų veikų rizikos žemėlapiu poveikis visuomenei turėtų neigiamų pasekmių**, ypač reikalavimas nusikalstamą veiką atvaizduoti konkrečios vietovės 0,5 km spinduliu, kadangi atokiaose kaimo gyvenamosiose vietovėse toks atvaizdavimas gana aiškiai nurodytų aukos gyvenamą vietą, o tai neabejotinai galėtų sukelti antrinę vaiko viktimizaciją, o **reikalavimo informaciją skelbti nedelsiant įvykdymas būtų negalimas dėl asmenų atžvilgiu ikiteisminiuose tyrimuose vykdomų neviešo pobūdžio priemonių bei pakenktų tyrimui**;
- **siūlomam reglamentavimui dėl Registro IS duomenų tvarkymo trūksta nuoseklumo**, pavyzdžiui, ikiteisminį tyrimą nutraukus prokuroro nutarimu, ikiteisminio tyrimo metu nesurinkus pakankamai duomenų, pagrindžiančių įtariamojo kaltę dėl nusikalstamos veikos padarymo, duomenys apie jį vis tiek būtų įtraukti į Registro IS, kas nulemtų neproporcingą ir nepagrįstą šio asmens teisinės padėties pabloginimą;
- **siūlomos priemonės dėl asmens duomenų viešo skelbimo proporcingumas nėra pagrįstas**; su asmens duomenų tvarkymu susiję klausimai pagal Bendrojo duomenų apsaugos reglamento¹ reikalavimus turi būti atitinkamai reglamentuojami ir pagrindžiami; turi būti įvertintos alternatyvios priemonės tikslams pasiekti, kurios kuo mažiau ribotų teisę į privatumą, ir paaiškinta, kodėl jos laikomos nepakankamomis²; asmens duomenų apie apkaltinamuosius nuosprendžius ir nusikalstamas veikas tvarkymas dideliu mastu yra vienas iš BDAR numatytų atvejų, kai reikia atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą, aiškinamajame rašte nepateikta informacijos, kad toks vertinimas būtų atliktas;
- Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodytas papildomų lėšų iš valstybės biudžeto poreikis įstatymams įgyvendinti – 705 tūkst. eurų Registro IS įdiegti ir apie 226 tūkst. eurų kasmet jai palaikyti. Šių lėšų Vidaus reikalų ministerijai Lietuvos Respublikos 2025–2027 metų biudžeto

¹ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)

² Pavyzdžiui, neįvertinta, ar tikslų negalima pasiekti Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nustatytais priemonėmis, kai reikalaujama turėti ĮKNR duomenų pagrindu suformuotą galiojantį teisėto darbo su vaikais kodą.

patvirtinimo įstatyme nenumatyta. **Valstybės galimybės priimti papildomų ilgalaikių finansinių įsipareigojimų, susijusių su Įstatymų projektuose siūlomų nuostatų įgyvendinimu, yra itin ribotos.**

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Nutarimo projektas derintas su Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Įstatymų projektus siūloma svarstyti Seimo pavasario sesijoje (Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo II (pavasario) sesijos darbų programos patvirtinimo“ projektas XVP-178; siūlo Seimo Žmogaus teisių komitetas (gegužė–birželis)

TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS

- ☐ Esminės
- ☐ Vertinamojo / tikslinamojo pobūdžio
- ☐ Redakcinio pobūdžio ir (ar) teisės technikos
- ☒ Pastabų nėra

PAŽYMĄ PARENGĖ

Asta Klapatauskienė

Viešojo valdymo grupė, vyresnioji patarėja